

Ensenhament bilingüe

Poesias occitanas

Alan Rainal & Joan-Claudi Fortanet
Conselhèrs pedagogics en occitan
Tarn-e-Garona

Avètz aquí qualques poèmas d'autors occitans per utilizar en classa.

Son d'autors de totas las epòcas, estant qu'avèm l'astre d'ensènar una lenga portaira d'una literatura bèla.

En fin de document, trobaretz qualques conselhs pedagogics sus las activitats de poesia, subretot destinats als mèstres los mens experimentats ; los autres sabon far dempuèi longtemps...

<p>Romança</p> <p>A la font clara del vergièr, Sul gravàs erbut a plaser, A l'ombra d'un avelanièr, A son aise demest las flors E lo cant novèl sasonièr, Trobèri sola, a mon voler, La que tot solaç m'a levat</p> <p>Era donzèla de castèl, la pus bèla de çò pus bèl, la vesia escotant l'aucèl gàia al mièg d'aquela verdor alenant lo bèl temps novèl ; mas quand ausiguèt mon bèl-bèl se caravirèt sens pietat.</p> <p style="text-align: right;">Marcabrun (...1129-1150...)</p>	<p>Amor de luènh</p> <p>Quand los jorns s'alongan en mai m'es bèl doç cant d'aucèl de luènh, e quand ieu soi partit delai me remembra un amor de luènh. E m'en vau sornarut, cap clin, sens que cant ni flor d'albespin m'agrade mai qu'ivèrn gelat.</p> <p>Dieu que fa tot lo vèni-vai e formèt tal amor de luènh me done fòrça que còr n'ai de veire aqueste amor de luènh. Tot lòc ont la veja venir, siá cambreta o pichòt jardin coma un palais serà presat !</p> <p style="text-align: right;">Jaufre Rudèl (...1130-1150...)</p>
---	---

<p>Testament del pòrc</p> <p>Al palfrinièr e al laquai Ieu vòli donar se lor plai, Lo fetge, amai los ronhons, Per çò que son tots companhons. Al carretièr doni lo grais,</p>	<p>Entrada de mai</p> <p>O ! Quin plaser d'èsser a l'ombreta E far cambadas sus l'erbeta, Mentre qu'a cops de gargalhòls, S'engriman trenta rossinhòls Per nos estujar dins l'aurelha</p>
---	--

Afin qu'en graisse sovent l'ais ;
Car sens grais l'ais de la carreta
Rogina mai qu'una trompeta.
Al canatièr doni los òsses,
Qu'el balhe als cans petits e gròsses,
Per çò que non fan que japar
Quand n'an pas d'òsses o de pan.

Augèr Galhard (1530-1595)

Cent cançonetas de mervelha.
Alavetz, prendrem lo flascolet
E lo vudarem a galet,
En pregant Flòra que li placia
Que begam a sa bona gracia,
Afin que sos bèlis ramèls
Nos vengan fiuletar los uèlhs.
Coitatz-vos de florir, Floretas,
E, de milanta coloretas,
Fasètz-nos sus la pradariá
Un bèl tapís en brodariá.

Pèire Godolin (1580-1649)

Lo rainal e la perdic

Un còp una perdic cantava sus un ròc.
Aquí que lo rainal, apraquí randolaire,
Diguèt : « Ou ! Perdic, fas pas coma ta maire !
-Ma maire, e que fasiá ? per veire, diga-z-òc.
-A ! meu, cada matin, qual plaser, quand cantava,
d'ausir son codosquet ! aquò que codoscava,
ela en cluquant los uèlhs. – O ! diguèt la Perdic,
iò, farai ben coma ela. » Aquí-la donc sul pic
que se met a clucar en codoscant. Pauròta,
lo Rainal i es sautat dessus ; aquí que la
ten al cais ; aquí-lo qu'al grand galòp se'n va
cap al boscàs, ont ne farà ribòta.

Coma passava en vista d'un ostal,
Tot lo monde cridèt : « E ! gara lo Rainal
Que s'empòrta una pola ! »
E la Perdic, tota tremola
Entremièg los caissals del Rainalhàs, i ditz :
« Respond-lor : « Es pas vòstra ! » Aquí-lo que durbís
lo cais per dire aquò. La porrada qu'a facha !
Pensatz se la Perdic se tira d'apraquí !
E i tornarà pas d'un moment, comptatz-i !
« A ! » diguèt lo Rainal, tant plan mocat, « agacha,
Perdic, que jamai pus parlarai sens besonh.
-« O ! ni mai iò, Rainal », i respondèt l'ausèla,
Tornarai plus clucar tant que n'aurai pas som. »

Printemps

Entendi la cançon charmanta
Dels auzèls, lo matin, del lièit,
E lo ser, tard dins la nuèit,
Entendi lo tuquet que canta.

L'ivèrn, capelat de sa manta
De gibre, es partit, a plan fèit.
Lo printemps ara fai la lei ;
Tot verdeja, l'albre e la planta.

Lo cocut, d'amb son cap levat,
Sans saber d'ont es arribat,
Lo gormand, velha las cirèjas.

Ongan que n'avèm presque cap,
Per fòrça, amb el caldrà far a mèjas;
Davant nosaus i aurà gostat!

Pau Froment (1875-1898)

Antonin Perbòsc (1861-1944)	
<p>Breçairòla (tròces)</p> <p>Lo nene m'agrada mai Que la flor del mes de mai, Que l'estela mirgalhada Que lusís per la velhada... Que la flor del mes de mai Lo nene m'agrada mai.</p> <p>Quand lo nene serà bèl, Li cromparem un capèl ; Sus la cavaleta blanca Lo prendrem a Vilafranca... Li cromparem un capèl Al nene quand serà bèl.</p> <p>Amont, darrièr lo bartàs, Avèm ausit lo lopàs ! Çai venguèt la nuèch passada, Rescond-te jos la flaçada Qu'amont darrièr lo bartàs Avèm ausit lo lopàs !</p> <p style="text-align: right;">Justin Besson (1845-1918)</p>	<p>Lo pòrc e las abelhas</p> <p>Dins un pradèl, prèp d'un bornhon, Lo pòrc Fosica fosigava... Una abelha, per una espava, Fissèt la coeta del gonhon : « Carrònha ! faguèt Rondinaire, Boemiscalha, paucval de res ! Esperatz-me filhas e maire, Que totas la me pagaretz ! Saupretz qual soi, sens estar gaire ! »</p> <p>Lo pòrc, rabia dins l'esperit, Se debordèla, afalordit, Sul bornhon d'abelhas claufit, E, patatraca ! lo timborla... D'un còp de nas lo descaborla... Òc, alara ! Coquin de sòrt ! L'eissam, feròs, bronzís e sòrt... Quina dança ! Quina musica ! Mila fissons fissan Fosica ; Dins un pas res, agèt la pèl Trauquilhada coma un curvèl...</p> <p>Vos n'arribarà de crusèlas Se vos alucatz per un pet E flambatz per de bagatèlas. M'an ensenhat, tot enfantet, Un provèrbi qu'aicí s'aplica : « Val mai endurar un còp de det Que de trapar cent còps de trica. »</p> <p style="text-align: right;">Justin Besson (1845-1918)</p>

<p>Los motons</p> <p>Son nascuts vestits, los braves motons Que van en tropèl pàisser dins la plana, Non pas de coton, mas de bona lana Que los ten caudets del cap als talons.</p> <p>Or lo pastorèl mai ric de cançons, Que d'òr per crompar debàs o mitana, Cada ans, a rasis los tond e lor pana Lor mofle mantèl, sens autras rasons.</p> <p>Lavetz los motons, monhes, nas a tèrra, Pels vents amalits que lor fan la guèrra, En s'agorrudant s'amòdan, sarrats,</p> <p>E coma son pas d'umor batalhièra, Que coneisson pas òdi ni colèra, S'atòrnan sens brut en tondent los prats.</p> <p style="text-align: right;">Frederic Cairon (1878-1958)</p>	<p>Los lapins</p> <p>Aiman las fuèlhas de caulet, Los lapins de las lapinièras Que, per serpols o per falièras, N'an pas jamai fach capusset.</p> <p>Del fusilh valon pas lo pet. Fa que sens pietat, trufandièras, Los atucan, las cosinièras, D'un còp de punh darrèr'l copet</p> <p>Benlèu que, tirats del servatge, Repel hats per l'estat salvatge, Poirián far de braves lapins ;</p> <p>Mas se los largatz, vai-t'en córrer ! Defòra an pas pus lèu lo morre Qu'a galòp s'en tòrnan dedins.</p> <p style="text-align: right;">Frederic Cairon (1878-1958)</p>
<p>La murgueta</p> <p>Ten pas grand esbandi a l'ostal Mas quand niuca dins la limanda, Mai que las arnas, la gormanda Per la farda fa de trabalh.</p> <p>Es lusenta coma un miralh E grasseta, tant a de vianda Causida, fina sus comanda, A portada de son caissal. Que sa vida es doça e polida ! Car de la fam, milhor gandida Que'l vailet, de mala logat,</p> <p>En lòc trobairiatz domaisèla Qu'agèsse posicion pus bèla S'èra pas son borrèl, lo gat.</p> <p style="text-align: right;">Frederic Cairon (1878-1958)</p>	<p>Misèria</p> <p>Dins una cort plena de fems Un dròlle cargava lo carri...</p> <p>Me soveni d'aquel ostal Tot fendasclat de fons a cima, Entre lo potz e la fenial, Oras pudentas de la trima...</p> <p>Una femna negra, pelharda, Brandissiá qualche paiolet, Una truèja maire, bocharda, De longa fasiá pissolet...</p> <p>Clamor de l'Autan per las planas... Espandiment dels castanhèrs... Perque sonavan las campanas ? Per qual se quilhan los cloquièrs ?</p> <p>Dins una cort plena de fems Un dròlle cargava lo carri...</p> <p style="text-align: right;">Joan Bodon (1920-1975)</p>

<p>Lo sabaud</p> <p>Perque sos uòlhs s'enclausisson de luna Clara dins lo cèu escur Un sabaud de l'estiu doçament nada Dins l'aiga plana miralh pur</p> <p>Mai naut que la mai nauta branca Ela que landa eternamant Davala e dins l'aiga un moment Dança per el en rauba blanca</p> <p style="text-align: right;">Max Roqueta (1908-2006)</p>	<p>De monts de sòm</p> <p>I a de monts e de monts de sòm Entre passar l'estrecha comba Aquí camina l'estrangièr Aquel que non dormís aquel que velha E que camina sens repaus E que son pas gasta lo temps E que vai los uolhs alandats Los uòlhs alandats qu'atraverson La ròca de l'eternitat</p> <p style="text-align: right;">Max Roqueta (1908-2006)</p>
<p>Som som dau manidet blanc</p> <p>La luna s'es anada au bòsc Ne delembra sa ronda Dormís dins un roire bas D'iranhes i fan sa tela</p> <p>Dormís mon manidet blanc</p> <p>Los sèrres calan sols au mond Ploran los rius tremolants Lo vent que sòmia jos la rama Reten son alen tot somiant</p> <p>Dormís mon manidet blanc</p> <p style="text-align: right;">Max Roqueta (1908-2006)</p>	<p>Sciència</p> <p>Sabi l'embriaguesa de l'èrba e dels valats de long de las sendas tranquillas. Sabi l'aude de la libertat e de l'umilitat terradorenca. E ça que la ai pas encara tastat la gaspa d'automne ni mai lo blat de julh coma los tastan los ausèls e los pòrcs singlar, los taisses, las silenciosas bèstias del campèstre. E disi que visquèri !</p> <p style="text-align: right;">Felís-Marcèl Castanh (1920-2001)</p>

<p>Fum</p> <p>Non, non, anuèit vòli fugir l'ostal !</p>	<p>Ont vas Palomba ?</p> <p>Ont vas, ont vas Palomba ?</p>
--	---

<p>Vòli lo fial de lum que s'estira suls camps Quand lo lauraire aluca un fuòc d'erbassas. O fial de fum, vèni ligar un raive, Un raive que m'escapa —coma tu, lial de fum— Per fugir cap a las estelas.</p> <p style="text-align: right;">Loisa Paulin (1888-1944)</p>	<p>ont vas abans la nuèit ? Ont es l'arbre d'amor que te pòt aparar, Lo ramèl enfrenit que te poirà breçar, E la fuèlha enjaurada que te pòt amagar ? Lo caçaire t'espèra e lo treslús es triste. Paura, paura Palomba.</p> <p style="text-align: right;">Loisa Paulin (1888-1944)</p>
<p>La cançon del silenci.</p> <p>Vèni, ausirem, anuèit, la Cançon del silenci, la cançon que comença, quand s'escantís, la nuèit, lo cant del rossinhòl ; la cançon que s'ausís al doç cresc de l'erbeta, la cançon de l'aigueta que se pausa, un moment, al rebat d'un ramèl ; la cançon de la branca que fernís e que dança desliurada del pes amorós d'un ausèl ; la secreta cançon breçant l'ombra blavenca del lir còrfondut de promessa maienca, qu'espèra, per florir, un signe del azur.</p> <p style="text-align: right;">Loisa Paulin (1888-1944)</p>	<p>Breçairòla</p> <p>La luna sortís de l'escur, La luna passa a Montsegur, E, pel caminolet d'azur, Nena, Nenòta, Çò qu'a vist, o te cantarà, Çò que sap, o t'ensenharà, Çò qu'aimas, o te portarà. Dormis, Nenòta,</p> <p>A vist aval, a vist amont, Volant de la prada a la font, Sautant la ribièra sens pont, Nena, Nenòta, Caminant sus son blanc caval, Nòstra Esclarmonda, amont, aval ; Benlèu l'avèm prèp de l'ostal... Dormis, Nenòta.</p> <p style="text-align: right;">Loisa Paulin (1888-1944)</p>

L'escalièr de veire

Alara disiàm a la menina :
"Contatz-nos l'Escalière de veire !"

E aquò l'amusava
mas lo det quilhat fasià :

"Per arribar sus aquela tèrra
passatz per l'Escalière de veire.

Quitatz aquí vòstres esclòps pesucs
que lo veire es plan fin e los pès plan gròsses.

Anèri dins un país
que i jonhián los formics

Dintrèri dins d'ostals
qui i sucra van los cambajons.

Anèri dins un estable
que i desenrotlavan un tapis ;

La luna i brillava tot lo jorn,
lo solelh i èra dins un forn.

Lo pan i se cosia a la font
e los òmes i fialavan la lana.

Lo revelh del printemps

Quand lo vent d'autan se marida
Amb un lulent rai de solelh,
E que l'ubièra es partida,
Del printemps, sona lo revelh.

Qu'es polit tot de verd vestit,
Shiula le mèrle en passant,
As rason li respond lo pic
Me sembla mai bèl qu'arunan!

Ras d'un sendièr una aiglantina,
A espanit dins un boisson,
E ja, sus sa raubeta fina,
Ven butinar un parpalhon.

Lo solelh en tornant s'apreissa,
A caçar los nivols del cèl,
E escoti de ma fenèstra,
Lo bresilhadís dels aucèls.

Joan Monlac (1923)

Lo fuòc i plorava de lagremas d'aiga,
la patrona i plumava un vedèl.

Lo vin i rajava de l'abeurador
e l'aiga i regolava del colador.

Las vacas i paissián las nivols
e totes los enfants i èran agradivols.

Los lops i breçavan los nenons
e lor mormolhavan de cançons.

Los guèines i anavan a confessa
e lo Drac i cantava messa.

La glèisa i dançava la polkà
e los ostals la mazurkà.

Alara per quitar aquela tèrra
tornèri montar l'Escalièr de veire.

Lor diguèri a totes çò qu'aviái vist

Coma tu pichona fuèlha

Que devenes, pichona fuèlha,
Tu que naisses cada printemps,
Per nos quitar jamai plan vièlha,
E aquò desempuèi tostemps

Mas se ta vida es corteta,
Veses pr'aquò l'aucèl al nis,
E quand abrigas d'amoretas,
Mai d'un galant te benesis.

Cambias de color a Sent Joan,
Mas la branca que te sosten,
T'abandona cap a Totsants
Amai avans, se li conven.

Joan Monlac (1923)

mas degun alara que me creguèsse.

Mas s'o volètz tot saupre
clucatz los uèlhs e anatz-i veire.

Preni la clau e la sarri
al fons de l'escalièr.

Lo que la trobarà
lo meu pichon conte acabarà.

La clau degun l'a pas trobada
Cric ! Crac ! lo meu conte es acabat.

Loisa Paulin (1888-1944)

Ta votz

Ta votz que ven de luènh, de solelh es
claufida,

Senís bon a giròfle, canèla, vanilha.

Me çai ven de delà Africa e Mozambica

A passat lo Tròpic e sautada la Linha.

Tanlèu me pervenir, tanlèu mon cèl
s'esclaira.

Es un cant joiós, un rire, una alegrança.

N'as tant a me contar que ne siái estorbat

E te disi pas mot que lo cap m'a virat.

Ta votz que ven de luènh, me brandís,
m'embelina,

Reviuda ma passion e relarga mon còr.

M'arriba de somiar que ma vida comença.

Ta votz que m'estransís es un filtre d'amor.

Ferran Delèris (1922)

Mirèia - Lo Mas di Falabregas

Cante una chata de Provènça.
Dins lis amors de sa jovènça,
A travèrs de la Crau, vèrs la mar, dins li
blats,

Umble escolan dau grand Omèra,
Ieu la vòle seguir. Come èra
Rèn qu'una chata de la tèrra,
En fòra de la Crau se n'es gaire parlat.

E mai son front non lusiguèsse
Que de joinessa ; e mai n'aguèsse
Ni diadèma d'òr ni mantèu de Damàs,
Vòle qu'en glòria figue auçada
Coma una rèia, e caressada
Per nòsta lenga mespresada,
Car cantam pèr vautres, ò pastre'e gènt di
mas !

Frederic Mistral (1830-1914)

Paure vesin

Paure vesin, t'en siás anat
Delà los monts, delà las mars ;
Lo ser vengut siás pas tornat,
Demòra pas que te plorar.

Lo fuòc atend son fais de lenha,
Mosís lo pan del tirador,
Fiala lo vin dins la botelha,
Cruisson parets amb tristor.

Dins l'òrt se plang la vinha.
« L'avèm pas vist per vendemiar,
Se fa vielhet e mai loganha »
Ditz lo pomièr que sap faular.

« Lo vesi pus sus la teulada »
Rèssa l'agaça en coetejant.
« Ausi pas mai son estufada »
Respond lo merlhe en se tirant.

Ferran Delèris (1922)

Nises

Nises de plumas, nises de fuèlhas,
Nises d'aiga e nises d'estelas,
Vos ai cercats, vos ai trobats,
vos ai careçats de mas mans

Airolet

Cantoneja l'aigueta,
L'aigueta risoleta,
perque sap pas ont va.

<p>e de mon còr e de mon ama. Mas lo nis qu'ai lo mai aimat, Mas lo nis qu'ai lo mai cercat, Mas lo nis qu'ai jamai trobat, Es lo còr d'aquel que tant aimi.</p> <p style="text-align: right;">Loisa Paulin (1888-1944)</p>	<p>O podèm pas li dire, que l'ausiriàm mai rire, mai rire e mai cantar.</p> <p style="text-align: right;">Loisa Paulin (1888-1944)</p>
<p>Nadalet</p> <p>Nadalet, tinda ! tinda ! tinda ! cromparai un parelh d'esclòps, d'esclòps daurats o verds o roges o blaus, blaus, blaus coma lo cèl ! Nadalet, Tinda ! tinda ! tinda ! Nadalet, vai dire a Nadal que mos esclòps blaus l'espèran, que l'espèran a l'ostal. Nadalet, viste, vai li dire de m'i pausar res qu'un ausèl ; son nom, lo te sabi pas dire ; Ssabi que son cant blos es doç coma un sorire</p> <p>e qu'es blau, blau coma lo cèl !</p> <p style="text-align: right;">Loisa Paulin (1888-1944)</p>	<p>Sosc</p> <p>Soscarem, dins la nèit, a de sorgas perdudas, borrons d'aiga e musicalas flors de lutz Que jamai, jamai plus, Vos vestiran d'amor, ò pauras tèrras nudas ! Miracle del silenci, de l'aiga, de la lutz, ò belòias perdudas ! Qu'un vent vos a begudas, ò vos, sorgas perdudas que podètz plus florir ? Soscarem, dins la nèit, a de sorgas perdudas E pausarai mon front sus tas bèlas mans nudas... Mas lagremas, tant-pauc, las veiràs pas florir.</p> <p style="text-align: right;">Loisa Paulin (1888-1944)</p>

Qualques precisions pedagogicas :

1 – Los programmas :

Los programmas del 19 de junh de 2008 definisson los objectius que cal aténher a la fin de cada cicle :

- A la fin del cicle II, l'una de las competéncias 5 (cultura umanista) es : « L'escolan es capable de dire de memòria qualques tèxts en pròsa o poèmas corts ». Los programmas precisan, al capítol Francés (2-Lectura, escritura) « La lectura de tèxts del patrimòni e d'òbras destinadas a la joïnessa, dont la poesia, permet d'accedir a una primièra cultura literaria ».

- A la fin del cicle III, l'una de las competéncias 5 (cultura umanista) es : « L'escolan es capable de dire de memòria, d'un biais expressiu, un detzenat de poèmas e de tèxts en pròsa ». Los programas dison tanben, al capítol sus la literatura que « lo programe de literatura a per tòca de balhar a cada escolan un repertòri de referéncias adaptadas a son atge, posadas dins lo patrimòni e dins la literatura de joinessa de ièrc e d'uèi ». A un autre capítol, se legís qu'amb « la frequentacion de las òbras literarias, la cultura umanista contribuís doncas a la formacion de la persona e del ciutadan ».

D'un biais esquematic se poria dire que los programas demandan d'utilizar la poesia per desvelopar la **memorizacion** e per balhar una cèrta **cultura literaria**. Aqueles objectius son bravament importants tanben quand la classa se fa en occitan. Subretot qu'es essencial de far descobrir als escolans la cultura d'Oc qu'es malurosament pas pro coneguda, malgrat lo nombre d'òbras e d'escrivans de granda qualitat : es doncas imperatiu de los far conéisser, pus lèu que d'utilizar de tèxts revirats del francés.

A n'aqueles objectius oficials, cal ajustar qualques punts ligats a las condicions particularas d'ensenhament en occitan :

- Cal crear dins la classa las condicions que permeton als mainatges de bastir lor imaginari tanben en occitan, per tant de lor balhar **lo plaser de parlar una lenga aimada**, e non pas simplement escolara. Las fonccions simbolicas del lengage poetic i contribuïsson bravament.
- La poesia es l'un dels supòrts de las activitats de lengatge : pòrta en ela, coma los tèxts venguts de la memòria collectiva orala (contes, comptinas, prodèrbis, devinhòlas, mimologismes...) totas las ressorças linguisticas necessarias per la practica de la lenga.

2 - Cossí menar las activitats de poesia ?

a- Descubrir, dire e aprener de poèmas :

Pòt pas èsser sonca un exercici de « recitacion », ligat a la memòria.

Los poèmas devon èsser legits a la classa pel mèstre, sens copadura o explicacion, mai d'un còp, sus qualques jorns, amb tota l'expressivitat que conven.

Aquò deu èsser un moment de granda escota de totes, dins lo silenci e lo respècte, un pauc solemne.

Qualcas explicacions pòdon èsser balhadas apuèi, pus lèu dins un dialòg entre lo mèstre e los escolans en evitant lo « cors de literatura », mas tanben (es importat de o desvelopar) entre los escolans entre eles. Cal pas aver pàur de daissar de causas sens explicacion, en daissant als mainatges lo plaser de las interpretacions personalas e multiplas.

La poesia deu èsser apresada primièr en classa. Daissar los escolans descobrir totes sols lo tèxt a l'ostal es los metre en dificultat : questions de lectura, de comprension, impossibilitat de las familhas de los adujar (amb los reprocès qu'aurem suls devers per las familhas non occitanofònas).

Lo temps consacrat a la poesia deu èsser integrat al temps de lenga, mas pòt tanben tornar un pauc entre doas activitats disciplinàrias. Deu èsser cort mas repetat.

A la mairala, una poesia pòt èsser apresada coma una comptina, amb una gestuala apropiada, es a dire sens lo tèxt escrich :

- 1èr vèrs dich pel mèstre puèi repeticion dels mainatges ;
- 1èr & 2nd vèrses diches pel mèstre puèi repeticion dels mainatges ;
- 1èr, 2nd & 3en vèrses diches pel mèstre puèi repeticion dels mainatges, eca...

La paraula del mèstre deu èsser pro lenta mas ça que la expressiva.

A l'elementari, lo procediment es pròche, benlèu mai rapide. Un còp que la poesia es mai o mens sachuda per la classa entièira (colectivament), la far dire per de gropes pus pichons : mitat de la classa, puèi, 4 o 6 escolans, puèi individualament. Val mai forçar pas los que an de mal a s'exprimir sols davant los autres : la poesia deu demorar un plaser e los escolans que se calan n'aprenon sovent tant coma los autres.

Es sonca aprèp aquel trabalh en classa, oral sonca, menat sus qualques jorns, que se pòt balhar la poesia a legir e a « aprene » a l'ostal, de mercès lo quasèrn de poesia.

b- Lo quasèrn de poesia :

Los poèmas esriches pòdon èsser balhats quand l'aprendissatge es pro avançat oralament. Es lo moment de ne descobrir l'esrich que permetrà de balhar qualques explicacions d'ortografia mas tanben de servir de supòrt per la memorizacion.

Lo mèstre pòt distribuir lo tèxt fotocopiàt que serà pegat sul quasèrn. Mas, quand la longor del poèma o permet, es encara melhor de far copiar lo tèxt esrich al tablèu pel mèstre, o sus un libre, o sus una fuèlha fotocopiada. Aquel trabalh de còpia se pòt tanben far dins los temps cròis, o repartit un pauc cada jorn. Qual exigir una qualitat d'escritura e d'ortografia bona. Val mai far un dessenh als escolans (o tota altra forma de representacion, d'evocacion : abstraccion, supòrts variats...) per acompanhar lo plaser de dire la poesia al plaser de dessenh. Lo dessenh pòt èsser acabat a l'ostal.

c- Situir cronologicament los tèxts literaris :

Al cicle III, es util de fargar e d'afichar una frisa cronologica literària o poetica a partir dels poèmas estudiats. Aquela frisa pòt èsser integrada dins una frisa istorica amb los eveniments de l'istòria de França, d'Occitània e d'eveniments societals.

d- Devenir poèta :

A d'autres moments, se pòt demandar als escolans d'escriure de poesia. Mas aquò deu pas èsser un « trabalh », que siaga en classa o a l'ostal ; deu demorar un plaser, una disciplina liurament consentida. Aquò se pòt far dins de moments definits e menats pel mèstre, se pòt tanben far dins los temps cròis de classa, per tant de daissar pas los escolans sens far res, tot en lor balhant quicòm d'util a far. Plan segur, totes los poèmas, quina que siá lor forma, devon èsser admeses, e de « modèls » de totes formas e de culturas divèrsas lor pòdon èsser presentats a n'aquel moment ; cal simplement exigir una presentacion e una ortografia de qualitat. Demandar de far un dessenh d'acompanhament es tanben bon : balha un plaser de mai e permet als escolans en dificultat a l'esrich de se poder exprimir.

Tot aquò deu èsser valorizat d'un biais o d'un autre : lectura dels poèmas a la classa, siá pels autors, siá pel mèstre, çò qu'es plan valorizant. Dins lo quadre d'un escambi amb una altra classa, quitament unilinga, los poèmas pòdon èsser legits a d'autres escolans. Los tèxtes pòdon èsser enregistrats del tal biais que tot escolan los pògue descobrir dins lo canton

d'escota. Es possible tanben d'afichar los poèmes dins un lòc de passatge de l'escòla, o lo jorn de la fèsta, eca...